

Un catàleg exquisit

La tipografia com una de les belles arts

L'escriptor Josep Palàcios i el pintor i dissenyador Enric Solbes, creadors de l'alfabet Xúquer.

Avui dia no és habitual que una tipografia nova veja la llum. I menys a València. És difícil ser original en un camp on hi ha més de 10.000 models des de que va ser inventada la impremta i, a València, no funciona cap empresa informàtica que es dedique a la digitalització de caràcters tipogràfics ni massa gent interessada en aquestes qüestions. Un mercat, en resum. Per això, no és estrany que la tasca de dissenyar un alfabet haja estat qualificada de romàntica pels pares del nou nat alfabet Xúquer, l'escriptor suecà Josep Palàcios i el pintor i dissenyador alcoià Enric Solbes. L'alfabet Xúquer té un sabor inconfusible i un elegant aire neoclàssic. La presentació en societat s'ha realitzat de la mà de l'exquisit catàleg que acompanya l'exposició *La impremta valenciana*, a més del seu logotip. Enric Solbes, Josep Palàcios i l'escriptor Ricard Blasco han estat els escrupolosos responsables de l'edició. És precisament el compliment d'aquesta feina —quan es realitza aquesta entrevista falten dues setmanes per a la inauguració de l'exposició— el que impedeix a Josep Palàcios, entre altres raons, ser present en la conversa.

Sembla lògic que un tàndem format per un dissenyador gràfic i un escriptor siga el *natural* i desitjable per a dur a terme aquest tipus d'empreses (al cap i a la fi l'un i l'altre estan avesats a contemplar un llibre d'una manera física, sensual, més enllà del seu contingut, com un objecte). Però no. "No és freqüent que un dissenyador gràfic estiga molt informat sobre qüestions tipogràfiques, és més normal, doncs, que s'interesse especialment per la coberta i la solapa d'un llibre, per les lletres com a suport publicitari d'un logotip i poc més. Quant als escriptors, habitualment cedeixen tot el

protagonisme al dissenyador"— explica Enric Solbes. De manera que potser s'ha d'aclarir que Josep Franco, a més d'escriptor, és un expert bibliòfil, preocupat des de sempre per l'edició i la tipografia (la reedició d'una sèrie de facsímils valencians, vertaderes joies de la història de la impremta, publicats arran de l'exposició, va al seu càrrec), que l'uneix a Enric Solbes una llarga i visiblement fecunda amistat i que junts s'embarcaren en una singular aventura editorial encara no concloua: l'exquísida col·lecció de llibres denominada Alfabet en què també van participar els editors Josep Gregori i Xavier Folch i l'il·lustrador Manolo Boix. Es tracta d'una col·lecció dissenyada amb molta cura de la qual han aparegut fins ara *Cendres*, una narració de Josep Franco il·lustrada amb pintures d'Enric Solbes; *Riu*, una antologia de poetes àrabs d'Alzira, il·lustrada per Manolo Boix; *L'obra pia*, de Joan Fuster en fase d'enquadernació i el *Discurs d'acusació del rei de Sant Just*. Cadascun dels títols que la integren està concebut amb una tipografia diferent i, per tant, es va haver de repassar els alfabetos existents. Es va donar el cas, també, que Enric Solbes dibuixara unes lletres per a la solapa d'un d'aquests llibres, que advertira que la tipografia podia ser vista com una història de l'art en blanc i negre... S'havia tirat l'ham. El pas següent va ser posar-se a dissenyar un alfabet. "Això va constituir una excusa per a continuar veient-nos, fer alguna paella i xarrar". Com que no era més que un *hobby*, van tardar tres anys a dissenyar-lo. I no hauria passat d'un entreteniment bastant inútil si la comissió d'experts encarregats de preparar l'exposició de la impremta, de la qual forma part Josep Palàcios, no els haguera proposat l'edició del catàleg amb la tipografia Xúquer.

La digitalització i l'enllestiment definitiu els va ocupar uns altres nou mesos. En aquest procés és on Enric Solbes considera que el paper de Josep Palàncios és fonamental. "El concepte de lletra que volíem estava clar. Inclús jo l'havia dibuixat en tinta xinesa, però s'han de fer molts retocs per a adaptar-lo a un programa informàtic. Cal pensar en qüestions com el interlineat, la compensació, els blancs, a les quals jo no estava avesat, que sense l'ajuda de Josep Palàncios, la seua seguretat, la seua experiència i l'hàbit de pensar una lletra en el mapa d'un llibre, difícilment s'hauria dut a terme aquest operació".

—*¿Quins són els models de l'alfabet Xúquer?*

—En l'elaboració de alfabet hi ha dues condicions o punts de partida: la lletra, o el disseny *déco* i la tipografia neoclàssica. L'elecció com a punt de partida de la lletra *déco* obeeix a raons de tipus estètic i d'ordre pràctic: la tipografia *déco* pròpiament dita amb prou feines estava desenvolupada. Les lletres dissenyades tenen un caràcter més publicitari que tipogràfic, són molt sofisticades, d'altra banda gairebé no hi havia cap cursiva, ni romanesc... Si no haguérem trobat aquest buit, segurament no ens hauríem decidit mai, és molt difícil ser original en aquest terreny. D'altra banda, la finalitat de crear un alfabet d'utilitat tipogràfica, no per a rotular o coses semblants, ens va dur a la cal·ligrafia neoclàssica, a Bodoni, el pare de la cal·ligrafia moderna que avui coneixem, la que deixa enrere l'enrevesament de la gòtica, perquè exemplifica el rigor estructuralista en la concepció de la lletra, a més del respecte a la tradició cal·ligràfica.

—*La veritat és que els ha eixit una tipografia molt elegant, d'aire delicat i exquisit. Sembla de disseny.*

—Jo no usaria mai aquest qualificatiu. L'alfabet s'ha fet des del punt de vista de l'edició, no del disseny. En qualsevol cas, aquest és un procés previ, no el resultat. Hem tractat, simplement, de convertir el fons i la forma de la manera més rigorosa possible perquè, a més de fàcilment llegible, resulte atractiva per al lector.

Però no la imagine en un periòdic, entre altres coses, perquè la tipografia Xúquer consumeix més paper que la Times o la Baskerville; la imagine sempre en llibres o objectes, d'alguna manera, de

luxe.

La relació preu-tipografia no és necessàriament proporcional. He comprat llibres barats perquè considerava que la tipografia els convertia en *joies*, mentre que és freqüent que un llibre dels anomenats de luxe haja descurat aquest aspecte. És evident que la lletra Xúquer no

vaciones sobre la historia natural del Reyno ni Josep Cavanilles.

La tradició barroca de les festes, de exèquies i commemoracions no es trenca. També el Despotisme Il·lustrat necessita a poder, i, al seu servei, els llibres que m i l'ostentació de les festivitats concixen i plendor.

En les *Fiestas seculares con que la coronia celebró el tercer siglo de la canonización* de Tomàs Serrano, impreses per la vic el gravador Carles Francia expressa el poder la seua "Casa de los Valeriola y Próxita ciutat en la seua famosa "Naurnaquia y vista de Valencia".

Les mostres d'art elímet alcades per nes festivitats queden igualment immortalitzades i Cristòfol Jacint Belda en els gravats Vicent Ortí i Mayor *Fiestas centenarias* Valencia celebró la quinta centuria de su impresa per Antoni de Bordazar el 174

Junt amb la tècnica calcogràfica, perllment academicista, persisteix al llarg del xilogràfic, utilitzat en la capçalera dels plec crides, goigs, pregons, fulls solts destinats a ser llegits. Encara que temes i personat tuació del moment, es manté l'estil tradici vegades, la vestimenta de les figures corrior. Això fa pensar que els impressors c els tacs xilogràfics que posseïen, i fins i obligava a tallar-los una altra vegada, rep arcaïtzant més pròxima al gust popular. L Laborda s'especialitzà en aquest tipus de p sisteïxen fins ben entrat el segle XIX.

Al llarg del segle XIX, l'extensió de l permet l'accés a la lectura d'importants g quals cal proporcionar texts atractius, làcil

està pensada perquè tinga una màxima funcionalitat —hi ha moltes tipografies que compleixen aquest objectiu a la perfecció— però sí una mitjana. En qualsevol cas és molt més funcional que una de gòtica o que moltes d'altres que han aparegut en aquest segle.

Toni Picazo